

Nr 10.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.

I en till riksdagen den 12 februari 1954 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 89, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen fortsatt tillämpning under budgetåret 1954/55 av medgivande som riksdagen för budgetåret 1953/54 lämnat Kungl. Maj:t att utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning m. m. av viss kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom.

I anledning av propositionen nr 107 medgav 1953 års riksdag (jordbruksutsk. utl. 20., rskr. 201), att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1953/54 utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning av kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, såframt taxeringsvärdet å egendomen uppginge till högst 50 000 kronor, eller, där taxeringsvärde ej vore åsatt, det vid särskild uppskattning utränta saluvärdet uppginge till högst nämnda belopp. Kungl. Maj:t ägde därvid att i huvudsaklig överensstämmelse med uti propositionen närmare angivna riktlinjer föreskriva de former och villkor, under vilka försäljningarna skulle äga rum. Där så befunes lämpligt, skulle Kungl. Maj:t ha befogenhet att åt central förvaltningsmyndighet överlämna beslutanderätten rörande försäljning av egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstege 20 000 kronor, respektive åt länsstyrelse, såvitt anginge allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstege 10 000 kronor.

Vidare förklarade riksdagen, att vad sålunda medgivits rörande försäljning av kronan tillhörig fast egendom skulle gälla jämväl beträffande byte samt upplåtelse under åborätt och tomträtt av sådan egendom, ävensom beträffande avstående utan ersättning av kronomark, som kunde erfordras till järnväg eller allmän väg. Rätten att besluta om dylikt avstående finge dock av Kungl. Maj:t överlämnas till central förvaltningsmyndighet endast i avseende å obebyggt område av högst 5 hektars yta eller 3 000 kronors värde.

Genom cirkulär till statsmyndigheterna den 5 juni 1953 (nr 477) har Kungl. Maj:t till kännedom meddelat vad riksdagen sålunda beslutat.

Befogenheten att, med viss begränsning beträffande egendomens värde, åt central förvaltningsmyndighet överlämna försäljningsrätten har Kungl. Maj:t tagit i anspråk genom försäljningsbemyndiganden för telestyrelsen,

järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt domänstyrelsen. Vidare har Kungl. Maj:t i enlighet med bemyndigandet överlämnat beslutanderätten i vissa ärenden till länsstyrelserna.

För att, såsom förutsatts, giva riksdagen årlig redogörelse för försäljningar med stöd av bemyndigandet har över de fastigheter som försålts under år 1953 departementsvis upprättats sammanställningar avsedda att överlämnas till riksdagen.

I detta sammanhang har föredragande departementschefen anmält ett spörsmål rörande *bestämmandet av ersättning för kronomark, som tas i anspråk för expropriationsändamål*. Spörsmålet aktualiserar viss ändring av 2 § andra stycket kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 615) angående upplåtelse för expropriationsändamål av nyttjanderätt och servitutsrätt till kronan tillhörig fast egendom.

I nyssnämnda kungörelse, som utfärdats med stöd av riksdagens beslut, stadgas, att ersättning för dylik upplåtelse, varom avtal träffas av förvaltningsmyndighet, skall enligt 2 § andra stycket utgå enligt i lagen om expropriation stadgade grunder, såvida ej är fråga om upplåtelse för anläggande eller förändring av järnväg eller allmän väg, varvid särskilda regler gäller. Ersättningen må av myndigheten på sätt denna prövar lämpligt till beloppet fastställas, dock att ersättningen skall bestämmas av sådan nämnd, som omförmåles i lagen om expropriation, där den, till vars förmån upplåtelsen sker, sådant påkallar.

Enligt lagen den 21 december 1949 angående ändring i lagen om expropriation är dock expropriationsdomstolarnas verksamhet och befogenhet begränsad till fastigheter, som tillhör annan än kronan. Värderingar, som erfordras för bestämmande av ersättning för upplåten kronans mark, synes med hänsyn härtill icke, såsom 2 § andra stycket 1942 års kungörelse i dess nu gällande lydelse förutsätter, kunna upptagas till avgörande av expropriationsdomstol och handläggas enligt de för sådan domstol gällande särskilda reglerna.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, har anfört följande.

»Det av 1953 års riksdag lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t att utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning m. m. av kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom avsåg budgetåret 1953/54. Nytt bemyndigande, gällande för nästkommande budgetår, bör nu utverkas.

De förut berörda ändringar, som genom 1949 års lag vidtagits i expropriationslagen, torde leda till att viss ändring av 2 § andra stycket omförmålda kungörelse av år 1942 är erforderlig. Liksom hittills torde få gälla, att ersättning för i kungörelsen avsedd upplåtelse, varom avtal träffas av förvaltningsmyndighet, skall utgå enligt i lagen om expropriation stadgade grunder samt att ersättningen må av myndigheten på sätt denna prövar lämpligt till beloppet fastställas. Därmed avses givetvis endast, att de i lagen meddelade föreskrifterna om expropriationsersättning skall tjäna veder-

börande myndighet till ledning vid bestämmandet av ersättningens storlek. Såsom en följd av de år 1949 vidtagna ändringarna i nämnda lag torde däremot den bestämmelsen i 2 § 1942 års kungörelse böra utgå, som föreskriver att ersättningen i vissa fall skall bestämmas av expropriationsnämnd. Där- est riksdagen ej har något att erinra mot vad jag här förordat, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig ändring i 1942 års kungörelse.

De vid anmälan av tidigare års propositioner i ämnet omnämnda frågorna om inrättande av en central fastighetsvärderingsnämnd, om formerna för en samordning mellan statens prispolitik vid fastighetsförsäljningar och den sociala bostadsbyggnadsverksamheten samt om prissättningen vid försäljning av kyrklig jord är icke slutligt behandlade av Kungl. Maj:t. I avvaktan på en definitiv lösning av dessa spörsmål torde jämväl under nästa budgetår bostadsstyrelsens nuvarande funktion beträffande kronans markförsäljningar böra bibehållas ävensom de nu gällande allmänna riktlinjerna och villkoren för försäljningsförfarandet böra tillämpas.»

Utskottet. Det framlagda förslaget att Kungl. Maj:t skall för nästa budgetår erhålla bemyndigande av samma slag som gäller för innevarande budgetår att överlåta fast egendom, som tillhör kronan eller allmänna arvsfonden, möter ingen erinran från utskottets sida. Ej heller har utskottet något att invända mot vad som i propositionen anförts om att ändra 2 § i kungörelsen av år 1942 om upplåtelse för expropriationsändamål av nyttjanderätt och servitutsrätt till kronan tillhörig fast egendom med hänsyn till de år 1949 vidtagna ändringarna i expropriationslagen.

I likhet med vad utskottet anförde under fjolårets behandling av ifrågasvarande ärende (utl. nr 20) vill utskottet även i år fästa uppmärksamheten på vikten av att avgörande så snart som möjligt träffas av Kungl. Maj:t beträffande frågorna om inrättande av en central fastighetsvärderingsnämnd, om formerna för en samordning mellan statens prispolitik vid fastighetsförsäljningar och den sociala bostadsbyggnadsverksamheten samt om prissättningen vid försäljning av kyrklig jord.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit i propositionen föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1954/55 utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning av kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, såframt taxeringsvärdet å egendomen uppgår till högst 50 000 kronor, eller, där taxeringsvärde icke är åsatt, det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet uppgår till högst nämnda belopp, och i huvudsaklig överensstämmelse med i förevarande proposition angivna riktlinjer föreskriva de former och villkor, under vilka försäljningarna skall äga rum, med rätt för Kungl. Maj:t att, där så

befinnes lämpligt, åt central förvaltningsmyndighet överlämna beslutanderätten rörande försäljning av egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstiger 20 000 kronor, respektive åt länsstyrelse, såvitt angår allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstiger 10 000 kronor;

b) förklara, att vad sålunda medgivits rörande försäljning av kronan tillhörig fast egendom skall gälla jämväl beträffande byte samt upplåtelse under åborätt och tomträtt av sådan egendom, ävensom beträffande avstående utan ersättning av kronomark, som erfordras till järnväg eller allmän väg, därvid dock rätten att besluta om dylikt avstående må av Kungl. Maj:t överlämnas till central förvaltningsmyndighet endast i avseende å obebyggt område av högst 5 hektars yta eller 3 000 kronors värde;

c) uttala att, oavsett de sålunda lämnade medgivandena, i författning eller eljest i särskild ordning meddelade föreskrifter angående rätt för Kungl. Maj:t eller förvaltningsmyndighet att försälja, byta eller under åborätt eller tomträtt upplåta kronan tillhörig fast egendom alltjämt skall gälla.

Stockholm den 30 mars 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR GUSTAFSON.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Anderberg*, Lage Svedberg*, Näslund, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Sundberg, Eskilsson, Nord, Bror Nilsson och Sigfrid Larsson*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Andersson i Hyssna, Hægglom, Antby, Jonsson i Strömsund och Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Ahlsten*, Mårtensson och Johansson i Väster-
vik.

* Ej närvarande vid justeringen.